

Toespraak burgemeester Huri Sahin, gemeente Rijswijk
Dodenherdenking 4 mei 2024

Dames en heren, jongens en meisjes, beste aanwezigen,

Stilstaan. Het lijkt iets te zijn wat we als mensen erg moeilijk vinden. We gaan maar door en staan het liefst niet stil. Want stilstaan is achteruitgang. Stilstaan is niet productief. Stilstaan is confrontatie. Confrontatie met gedachten en gevoelens die we soms het liefst niet willen voelen of denken. We lijken soms overtuigd te zijn dat doorgaan de beste weg is.

Ook na de Tweede Wereldoorlog was dat de overtuiging van veel Nederlanders: men wilde door. Door met de wederopbouw van het land. Maar juist door stil te staan bij gebeurtenissen, geven we onze huidige tijd extra betekenis. In het Joods Museum staat hierover de volgende mooie tekst: **'Het heiligen van tijd is het stilstaan bij gebeurtenissen.'**

Stilstaan. Dat doen we vandaag, op 4 mei, tijdens deze Dodenherdenking in Rijswijk.

Tijdens de Nationale Herdenking op 4 mei herdenken we de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog, de koloniale oorlog in Indonesië en van oorlogssituaties en vredesmissies nadien.

Wij staan stil bij alle doden die zijn gevallen in de Tweede Wereldoorlog en iedere oorlog die sindsdien heeft gewoed.

We herdenken hen die hun leven hebben gegeven als soldaat. We herdenken alle onschuldige burgers die tijdens de Holocaust zijn vermoord omdat zij Joods waren, of omdat zij om een andere reden in de ogen van de Nazi's geen recht hadden op leven.

We herdenken de mensen met een beperking en de psychiatrische patiënten die in stilte werden vermoord.

We herdenken de mensen die in verzet kwamen en daarom zijn gedood.

We herdenken hen die onderdrukt zijn, gemarteld zijn.

Wij staan er dit jaar bij stil dat we volgend jaar mogen vieren dat we 80 jaar vrij zijn en in vrijheid mogen leven. Daarom heeft het Nationaal Comité 4 en 5 mei dit jaar het volgende thema gekozen: 'Vrijheid vertelt: opmaat naar 80 jaar vrijheid'. Met dit thema wordt aandacht gevraagd voor de littekens die de Tweede Wereldoorlog achterliet bij nabestaanden, maar ook in de samenleving. Die littekens zijn nog steeds zichtbaar en voelbaar.

Ook zijn er veel mensen in ons land, en in Rijswijk, die een andere oorlog hebben meegemaakt en die daarvan de littekens met zich meedragen.

Verhalen blijven vertellen

Het is belangrijk dat we de verhalen blijven vertellen. Om de doden te herdenken. Om te leren van de geschiedenis en om met elkaar eraan te werken dat het niet weer gebeurt. Maar ook zodat we ons bewust zijn en blijven van de vrijheid die wij nu hebben. In Rijswijk hebben we veel van die verhalen.

Zo vertelde ik bij de herdenking die werd georganiseerd door de leerlingen van de Godfried Bomansschool het verhaal van soldaat Nicolaas van der Kruk. Hij was een van de Rijswijkers die is omgekomen bij de Slag om Ypenburg, het voormalige Rijswijkse vliegveld. Zijn naam staat op het grafmonument op de Oude Begraafplaats. Als enig kind van zijn ouders- die de herdenkingen in Rijswijk tot aan hun dood hebben bezocht- en net voor de fatale meidag verloofd met Catrien- de liefde van zijn leven- is het verhaal van Nicolaas van der Kruk een extra treurig verhaal.

Tijdens de herdenking die was georganiseerd door de leerlingen van basisschool 't Prisma, bij dit monument, las ik de e-mail van mijnheer Meere voor, een Oud-Rijswijker die nu in Canada woont. Ver weg in Canada had hij gelezen dat de leerlingen een herdenking hadden georganiseerd.

Zijn vader, Wilhelmus Meere, is door de Duitsers doodgeschoten op de Waalsdorpervlakte omdat hij in het verzet zat. Zijn naam staat hier op het monument. Het was ontroerend om dit verhaal te horen. Mijnheer Meere schreef aan mij in zijn e-mail dat hij de leerlingen van 't Prisma dankbaar is voor het organiseren van een herdenking. Hij vindt het een belangrijke herinnering aan de mensen die hun leven gaven, zodat wij vrij kunnen leven. Dat zijn

waardevolle woorden, waar ik mij volledig bij aansluit. Hij sloot zijn mail af met de woorden “*Van een Oud Rijswijker, who will never forget*”.

Onlangs zijn er aan de Oranjelaan 47 vier struikelstenen gelegd, ter nagedachtenis aan de drie broers **Piet, Pim en Nol Breebaart** en aan hun vriend **Albert Kleijn**. Zij zijn tijdens de Tweede Wereldoorlog in concentratiekamp Neuengamme omgekomen. Ook hun namen staan hier op het monument vermeld. Een heel tragisch verhaal, omdat het drie zoons uit één gezin betreft. Samen hadden zij een verzetsgroep met uiteindelijk 25 leden opgericht. Het begon met het maken van opnamen van Vliegveld Ypenburg. Die foto’s werden met een zender naar Engeland gestuurd, zodat ze daar wisten welke Duitse oorlogsvliegtuigen hier waren gestationeerd.

Op 12 december 1944 zijn zij opgepakt, gevangen gezet in het Oranjehotel en van daaruit vervoerd naar Neuengamme.

Over het Oranjehotel heeft de heer **Jilt Sietsma** zojuist een prachtig en persoonlijk verhaal verteld, tijdens de bijeenkomst in de kerk. Het verhaal van zijn vader die gevangen heeft gezeten in het Oranjehotel is eveneens een verhaal over onvrijheid. Een verhaal waar we stil van zijn geworden.

Ik kan hier nog veel meer verhalen vertellen. Dat moeten we echt blijven doen, opdat we niet vergeten. Jaap Smit, commissaris van de Koning van Zuid-Holland, haalde schrijver en Holocaust-overlever Elie Wiesel onlangs aan in een toespraak. Elie Wiesel schreef in zijn boek *Nacht*: “**De doden vergeten is hetzelfde als ze een tweede keer vermoorden.**” Het stilstaan bij de gebeurtenissen maakt dat wij herdenken en niet vergeten.

Mij raken ook altijd de slotregels van het gedicht ‘Vrede’ van dichter Leo Vroman:

kom vanavond met verhalen

hoe de oorlog is verdwenen

en herhaal ze honderd malen:

alle malen zal ik wenen.

Om niet te vergeten, is het belangrijk dat **alle generaties** meedoen met herdenken. Ik ben dankbaar voor de kinderen en jongeren die bij het herdenken in Rijswijk betrokken zijn. De kinderen van de twee scholen die de afgelopen weken een herdenking hebben georganiseerd, de Kinderrechtenambassadeurs die in de kerk prachtige gedichten hebben voorgelezen en de jongeren van de scouting die hier aanwezig zijn. Door **jullie betrokkenheid** kunnen we de verhalen blijven vertellen, ook aan de volgende generaties.

Volgend jaar is het 80 jaar geleden dat wij onze vrijheid terugkregen. We mogen vieren dat wij in een democratie leven, waar geen oorlog of onderdrukking is en waar **mensenrechten** worden nageleefd. Maar een land waar iedereen mag meedenken en meebeslissen, vraagt om ieders verantwoordelijkheid. Die vrijheid is nooit vanzelfsprekend en nooit af. Het vraagt om onderhoud en bewustzijn.

Het vraagt om het bewaken van onze democratie. Het vraagt om saamhorigheid, om solidariteit en omkijken naar de ander, individueel en collectief. **Collectief hebben wij de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat herinneringen niet worden uitgewist, dat steeds opnieuw de feiten onder ogen worden gezien en dat verantwoording wordt afgelegd voor wat er fout ging en in de toekomst beter moet.**

In opmaat naar '80 jaar vrijheid' mag de provincie Limburg het startschot geven voor de Nationale Viering van de Bevrijding op 5 mei. In een toespraak daarover zei Emile Roemer, de commissaris van de Koning: '**Vrijheid is wij-heid**'. Wij moeten het samen doen. We moeten er dagelijks aan werken om de ander ruimte te geven. Om tolerant te zijn en te blijven. Om vrij te zijn en te blijven.

Vrijheid vieren we niet alleen, onderhouden we niet alleen, hebben we niet alleen.

Alleen samen zijn we vrij. Daarom staan we samen stil.

Stil...

Dank u wel.